

засадах їх рівності перед законом і судом незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних та інших ознак.

2) Відповідно до ч. 7 ст. 6 ЦПК України про розгляд справи в закритому судовому засіданні суд зобов'язаний постановити мотивовану ухвалу в нарадчій кімнаті, яка оголошується негайно.

3) У ст. 23 ЦПК України визначено, що за наявності підстав, зазначених у статтях 20, 21 і 22 ЦПК України суддя зобов'язаний заявити самовідвід.

4) У випадках, коли щодо отримання доказів у сторін та інших осіб, які беруть участь у справі, є складнощі, суд за їх клопотанням зобов'язаний витребувати такі докази (ст. 137 ЦПК України).

5) У ст. 145 ЦПК України визначений перелік випадків, за наявності яких суд зобов'язаний призначити експертизу.

6) Відповідно до ст. 158 ЦПК України суд зобов'язаний повідомити осіб, які беруть участь у справі про час та місце її розгляду.

7) Стаття 158-1 ЦПК України закріплює обов'язок відповідно до якого копія ухвали про участь особи у судовому засіданні в режимі відеоконференції негайно надсилається до суду, який зобов'язаний організувати її виконання, та особі, яка братиме участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції.

8) У статті 201 ЦПК України визначено перелік із семи підстав за яких суд зобов'язаний зупинити провадження у справі.

9) Відповідно до ч. 2 ст. 214 ЦПК України при виборі правової норми, що підлягає застосуванню до спірних правовідносин, суд зобов'язаний враховувати висновки Верховного Суду України, викладені у рішеннях, прийнятих за результатами розгляду заяв про перегляд судового рішення з підстави, передбаченої пунктом 1 ч. 1 ст. 355 ЦПК України.

10) Під час розгляду справ окремого провадження суд зобов'язаний роз'яснити особам, які беруть участь у справі, їх права та обов'язки, сприяти у здійсненні за охорони гарантованих Конституцією і законами України прав, свобод чи інтересів фізичних або юридичних осіб, вживати заходів щодо всебічного, повного і об'єктивного з'ясування обставин справи (ст. 235 ЦПК України).

11) Відповідно до ст. 360-7 ЦПК України суди зобов'язані привести свою судову практику у відповідність із рішенням Верховного Суду України.

Відображений перелік процесуальних обов'язків суду (судді) може слугувати пам'яткою, насамперед, для осіб, які беруть участь у справі. Слід визнати, що в процесі розгляду справи судьями неодноразово допускаються порушення при здійсненні правосуддя, а тому знання учасниками процесу процесуальних обов'язків суду дозволить останнім не лише виявляти такі порушення, а й ефективно їм протидіяти.

Повноваження органів опіки та піклування у сфері опіки та піклування над повнолітніми особами

Куца А.М., кандидат юридичних наук, завідувач сектору Міністерства соціальної політики України

Практика сьогодення свідчить про наявність проблем щодо реалізації норм і положень національного законодавства з питань опіки та піклування над повнолітніми недієздатними особами та особами, дієздатність яких

обмежена, у тому числі щодо реалізації органами опіки та піклування повноважень у цій сфері.

У цьому контексті, насамперед, слід зазначити, що питання опіки та піклування над повнолітніми особами регулюються Цивільним кодексом України (далі – ЦК), Цивільним процесуальним кодексом України (далі – ЦПК), Правилами опіки та піклування, затвердженими наказом Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства освіти України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства праці та соціальної політики України від 26.05.1999 № 34/166/131/88 (зарєстровано в Міністерстві юстиції України 17.06.1999 за № 387/3680) (далі – Правила) (лише в частині положень, що не суперечать ЦК), а також іншими нормативно-правовими актами з відповідних питань.

Виходячи зі змісту статті 55 ЦК, завдання опіки та піклування над повнолітніми особами полягає у забезпеченні особистих немайнових і майнових прав та інтересів таких осіб.

Відповідно до статті 56 ЦК, органами опіки та піклування є районні, районні в містах Києві та Севастополі державні адміністрації, виконавчі органи міських, районних у містах, сільських, селищних рад.

Згідно з підпунктом 1.4 пункту 1 Правил, безпосереднє ведення справ щодо опіки та піклування покладається у межах їх компетенції на відповідні відділи й управління місцевої державної адміністрації районів, районів міст Києва і Севастополя, виконавчих комітетів міських чи районних у містах рад. У селищах і селах справами опіки і піклування безпосередньо відають виконавчі комітети селищних і сільських рад.

Стосовно структурної одиниці, відповідальної за питання опіки та піклування над повнолітніми особами, має визначатися керівник конкретного органу опіки та піклування.

Відповідно до ЦК, органи опіки та піклування у своїй діяльності у сфері опіки та піклування над повнолітніми особами:

звертаються до суду із заявою про поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, яка була визнана недієздатною, і припинення опіки (частина перша статті 42 ЦК);

отримують повідомлення про фізичних осіб, які потребують опіки або піклування (стаття 57 ЦК);

подають до суду подання про призначення опікунів та піклувальників над фізичними особами у разі визнання їх недієздатними та обмеження цивільної дієздатності таких осіб (частини перша та друга статті 60 ЦК);

здійснюють опіку або піклування над повнолітньою фізичною особою до призначення їй опікуна чи піклувальника (статті 65 та 66 ЦК);

надають дозволи опікунам на:

а) відмову від майнових прав підопічного (пункт 1 частини першої статті 71 ЦК);

б) видання письмових зобов'язань від імені підопічного (пункт 2 частини першої статті 71 ЦК);

в) укладення договорів, які підлягають нотаріальному посвідченню та (або) державній реєстрації, у тому числі договорів щодо поділу або обміну житлового будинку, квартири (пункт 3 частини першої статті 71 ЦК);

г) укладення договорів щодо іншого цінного майна (пункт 4 частини першої статті 71 ЦК);

д) управління нерухомим майном або майном, яке потребує постійного управління, власником якого є підопічний, або передання його за договором в управління іншій особі (частина четверта статті 72 ЦК);

надають дозволи піклувальникам на надання згоди підопічному на вчинення правочинів щодо: відмови від власних майнових прав; видання письмових зобов'язань від власного імені; укладання договорів, які підлягають нотаріальному посвідченню та (або) державній реєстрації, у тому числі договорів щодо поділу або обміну житлового будинку, квартири; укладання договорів щодо іншого цінного майна (частина друга статті 71 ЦК);

звертаються до суду із заявою про звільнення особи від повноважень опікуна або піклувальника у разі невиконання нею своїх обов'язків, порушення прав підопічного, а також у разі поміщення підопічного до закладу охорони здоров'я або закладу соціального захисту (частина третя статті 75 ЦК);

розглядають скарги на дії опікунів та піклувальників (частина перша статті 79 ЦК).

Органи опіки та піклування провадять також іншу діяльність щодо забезпечення прав та інтересів повнолітніх недієздатних осіб та осіб, дієздатність яких обмежена, у тому числі безпосередньо ведуть справи щодо опіки та піклування (підпункт 1.4 пункту 1 Правил); ведуть облік щодо осіб, які потребують опіки та піклування (підпункт 1.7 пункту 1 Правил); здійснюють нагляд та контроль за діяльністю опікунів та піклувальників (підпункт 1.7 пункту 1 Правил; підпункт 4.14 пункту 4 Правил); ведуть реєстр особових справ підопічних, алфавітну книгу та картотеку (підпункт 3.5 пункту 3 Правил) тощо.

Таким чином, національне законодавство хоча й не повною мірою та несистематизовано, але визначає повноваження органів опіки та піклування у сфері опіки та піклування над повнолітніми особами, реалізація яких дозволяє створити умови для забезпечення, захисту та охорони прав відповідної категорії осіб.

Права батьків і дітей на майно

Шутенко Л.Л., головний спеціаліст управління муніципального розвитку Житомирської міської ради, здобувач кафедри цивільного права і процесу НАВС

Кожна сім'я має у власності певне майно. Це можуть бути будь-які речі. Грошові кошти, нерухомість, транспортні засоби, засоби виробництва. Дорослі в своїх розмовах часто вживають фрази «моя машина», «моя квартира», «у мене на дачі». Звичайно, кожному приємно відчувати себе власником. Але не тільки батьки (дорослі), а й діти є маленькими власниками. Це підтверджується значною кількістю норм Сімейного кодексу України, які врегульовують права дітей і батьків на майно.

Як правило, переважна частина сімейного майна належить батькам (матері, батьку). Менша його частина належить дитині. Відповідно до п.2 ст.173 СК України при вирішенні спору між батьками та малолітніми, неповнолітніми дітьми, які спільно проживають, щодо належності їм майна вважається, що воно є власністю батьків [1]. Малолітні діти – це діти, яким не виповнилося 14 років, а неповнолітні діти – діти від 14 до 18 років.

Відповідно до ст.174 СК України майно, придбане батьками або одним з них для забезпечення розвитку, навчання та виховання дитини (одяг, інші речі особистогожитку, іграшки, книги, музичні інструменти, спортивне обладнання тощо) є власністю дитини. Закон зобов'язує батьків передати у користування дитини майно, яке має забезпечити її виховання та розвиток (ст.176 СК України) [2].